

Toelichting op het boek 'Grip op Crisis'

Hoofdstuk 1

Leren van buitenlandse rampen en crises

Volgens Eelco Dykstra leren we onvoldoende van buitenlandse rampen en crisissituaties, terwijl juist in het buitenland vaak rampen plaatsvinden met een catastrofaal karakter die de kritieke infrastructuur platleggen. Naast riskmanagement en responsemanagement introduceert Dykstra de term consequencemanagement. Het samenspel tussen deze drie elementen typeert hij als emergencymanagement. Daarbij gaat het niet om de risico's, maar juist om de gevolgen. Dykstra beschrijft negen universele wijsheden die de crisisbeheersing in Nederland een sterke verbeterimpuls kunnen geven.

Hoofdstuk 2

Structuur van crisisbeheersing

Rob de Wijk legt de structuur van de crisisbeheersingsorganisatie onder het vergrootglas, inclusief verantwoordelijkheden en bevoegdheden. Hij analyseert niet alleen de kwaliteit van crisisbeheersing op nationaal niveau maar ook de werkwijze van de veiligheidsregio's. Waarom sluiten de veiligheidsregio's niet aan op de nationale veiligheidsstrategie en de nationale risicobeoordeling? De Wijk doet tevens voorstellen om professioneler op te leiden, te trainen en te oefenen.

Hoofdstuk 3

Bestuurlijke bewustwording en vaardigheden

In Nederland hebben we gelukkig weinig grote rampen en crisissituaties. Bewustwording van integrale veiligheid en crisisbeheersing door bestuurders staat derhalve nog in de kinderschoenen. Als een crisis zich voordoet, blijkt een bestuurder zich dan ook ongemakkelijk te voelen. Bas Eenhoorn was burgemeester van Alphen aan den Rijn toen Tristan van der Vlis daar in winkelcentrum De Ridderhof zes mensen doodschoot en nog eens zeventien verwondde, alvorens zichzelf te doden. Hij bespreekt hoe bestuurders zich beter kunnen voorbereiden op een crisis, over welke kennis ze moeten beschikken en welke vaardigheden zijn nodig om in moeilijke situaties kritieke besluiten te nemen.

Hoofdstuk 4

Publiek-private samenwerking

Publiek-private samenwerking en de rol van de kenniscentra in crisisbeheersing zijn nog onderbelichte thema's. De Taskforce Management Overstromingen maakte in 2007/2008 een goede start met deze thema's. Maar vanaf 2009 is de aandacht verplaatst naar de Mexicaanse Griep en is verdere intensivering in de samenwerking tussen overheid en het bedrijfsleven naar een bedenkelijk niveau weggezak. Ida Haisma beschrijft waar volgens haar winst te behalen is.

Hoofdstuk 5

Civiel-militaire samenwerking

Sinds 2004 is Defensie een structurele veiligheidspartner die civiele instanties bij rampen en in humanitaire noodsituaties op Nederlands grondgebied ondersteunt. Bij crisisbeheersing wordt de expertise van Defensie nog onvoldoende benut en komen vraag en aanbod vaak niet tot elkaar. Het openbaar bestuur, de operationele diensten en het bedrijfsleven laten de kansen die Defensie biedt nog te veel liggen, zo analyseert Ruurd Reitsma. Volgens hem is een wederzijdse kennisverdieping en kennissenverbreding nodig om meer rendement te halen uit de samenwerking. Het 'warehouse-concept' dat hij introduceert is inspirerend en innovatief te noemen.

Hoofdstuk 6

(Moreel) leiderschap

In crisisbesluitvorming is vrij weinig aandacht voor morele dilemma's en ethische aspecten binnen crisisbeleidsteams. Bestuurders moeten zich hiervan bewust zijn. Paul Nieuwenburg beschrijft aan de hand van actuele casuïstiek welk type leider wij graag zien in de Nederlandse cultuur en traditie, of het algemeen belang wel prevaleert boven het persoonlijk belang en wat we inmiddels geleerd hebben van klokkenluiders.

Hoofdstuk 7

Crisiscommunicatie

Bestuurders en beleidsmedewerkers gaan vaak de fout in met crisiscommunicatie. Hoe komt dat? En hoe is dat te verbeteren? Hans Siepel bespreekt de drie aspecten van crisiscommunicatie: informatievoorziening, schadebeperking en betekenisgeving. Hij legt uit waarom juist 'betekenisgeving' een cruciaal aspect is in crisiscommunicatie. En hij geeft aan waarom relatiecommunicatie veel belangrijker is dan reputatiecommunicatie. Bestuurders zouden in crisissituaties dienen te varen op een moreel kompas en meer vanuit het hart moeten spreken.

Hoofdstuk 8

(Psychosociale) nazorg

De professionaliteit van de nazorg bij rampen en crises verdient meer aandacht. Hulpverleners onderschatten vaak de zelfredzaamheid en veerkracht van slachtoffers en hun dierbaren. Peter van Loon beschrijft als ervaringsdeskundige op heldere wijze waar de valkuilen liggen en hoe de nazorg in de praktijk een kwalitatief hoogwaardiger invulling kan krijgen.